

Aksel Helmen

Sølvberget
Gran - Hadeland

Sølvberget, den 13 juni 1948

1
Kære venne.

Tak for brevet. Lygner du ikke får tid til
å ta en tur for tjuften begynte å bli mer å
mer interessant. Vi har nå to finner så å si prøvet
på alt vi kann vente å finne på gulvflaten i
et gammelt bondehus, hvor det daglige liv med
fredelige systeme bliver mer å mer fremtredende.

Siden jeg sidst skrev er det funnet en ny liten
kniv 9 cm lang, også eldre jernalders type.

Et vev lodd av jær en diskas for med Kleberstens
skive 8 cm. i diam. med hull litt tilside for
sentrum av jær nok så stykt i gjennem. Hullet
er 14 mm. bredt. Kann muligens vev lodd;

men hullet tyder ikke på det. Vi har nå mange
stykker av Kleberstensgruppen. Den har hatt påklippet
den til kant. Gaddets tykkelse 1 cm uten kant

langs åpningen, men har ytterkanten vev
skrått av pussel. Etter turen på brudslykke
må karret hatt en diam. av 25-27 cm. Den
er glasslepet indv. mens yttresiden helt n.å.

Efter Smestad's mening armeret; men jeg er
lunmelig sikker på det er tilfeldig skjøper efter
til tjuften. Dette kjennes jo fra de eldste
gruppen. Tjinner kant av stein røisen som

du nok huske lå inne i tjuften fant jeg
nesten samme tinnu en oppløst helle av rødlig
stein. H. søy til dannede rød stein av en blyant
sykkelse og ca 3 cm langde, litt hårdere en alen kritt
men brukbart som legem kritt. Det er av en stein
som sansynligvis ved breining går over til rød
aker. Flytke av rød lignende stein er ganske alen.
i tjuften. Ellers lå tinnu en lignende stein helle
fragment av en tjine med 3 store tinner - sansyn-
ligvis av et større rovdyr. De mange knokkelfunn
synes jeg er av stor interesse, da vi vil få et
gode bilde av de dyr de har benyttet.

Av interesse er også tresten søy og sønnen
med forskjellige slags had. Ten gravvris bor jeg
også å kunne vise dig litt i nærheten, når du
neste gang kommer og. Alle akreflekkene og
kavle brann bør jo også studeres nærmere
Det bliver nok 5 månedens le forskjellige hus.

Altså hele gårdsanlegget med hus, akre og
husdyr vi kan få en ledning til å studere.
Jeg synes jeg bør halle dig litt åjour med
arbeidet.

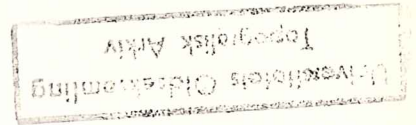
(Med mulig hilse)
Aksel

Aksel Helmen

Sølvberget
Gran - Hadeland

Sølvberget, den 2 juli 1948

Top Ark

Universitets Oldsaksamling.

Oslo

Vedlagt sendes en beskrivelse i store tryk
over det udgravede gårdsanlæg på Skaldumns
eiendom i Osan, g. nr. 187.

De fundne oldsaker m. m. er indsendt
for et par dage siden 1 p. post af 18 juli gads.
Gravningsrapporten for øvrig vil blive
skrevet af hr. Smestad.

Samtidig vil jeg be Oldsaksamlingen
matke min bedste tak for den interesse som er vist
for saken ved å avgi hr. Smestad til
dette arbejde.

Arbædigst.

Aksel Helmen

En kort orientering av det utgravede
gårdsanleg på Skattunds eiendom i Åsra
g. nr. 187-1

Tuftene ligger i utmark ca 100 m. øst
for den for ca 40 år siden nedlagte huseiendoms plass
Ulsrud. I sydvest hellingen er et nedlagt
akerslykke Gårlykja, som blev brukt av
Ulsrud.

Tuftene ligger samlet på et naturlig
plateå, som tydeligvis er planert. Hele
anlegget er ca 24 x 24 m. med et "anex" i
delvis indgravet løft i syd-øst hjørne.

Stedet ligger meget nært til med sol
hele dagen. Høiden over havet ca 450 m. efter
rekt. kartet.

Mat syd sees åsen i Nordmarka i om-
rådet ved Åsra. Mat s. v. Nordmarka
med Åsra hängen og Ringkollen.

Viden mat vest sees først åsen mellom
Hadeland og Adalen. Lenger borte
Karefjell. Tåpningen mellom Kurefjell
og Skokstagen blander fjellene i Telemark
med Blefjell og Drøningkollen som
de mest fremtrædende. Mat nord og øst
er i dag usikkert skengt av stein.

Med mest, syd og øst er hele terrængen opfyldt
 av gamle nedlagte akre fullt av dyrkningsrøiser
 og tydelige kjelders häll akerruiner. Akre som
 si kjert står i forbindelse med tjuften. En 2-3
 røiser er så sterkt jordblattet, så det muligens
 er grav hällgen. Like ved østsiden av tjuften
 ligger 2 røiser av bare kalkstein. Terrængen
 var for en stor del brukt som slått land helt
 til ca. 1870. Her er overalt god jord på kalkfjells
 underlag, som holder godt på fuktigheten

Den største av tjuften er ca 9,10 x 9,30 m. utv. målt
 langsiden n. s. Den lille ved siden av ca 5,30 x
 5,70 delt efter midten med en tverrvegg n. s.
 Den store har været et stort rum med 2
 store nedgravede ildssteder.

Stammen (gulakt) i tjuften er knallt
 kalkfjell som står på skrå i store flak
 så det bliver svært ujænt med dybe felter
 fyllet med kull jord i forskjellige tykkelser
 efter fjellhøinens forskj. hällde. Kull tjuften
 var overalt helt svart av opløst kull i en
 gennemsnits tykkelse av 30 cm.

De fleste oldsaker blev funnet med
 fjellet.

Foruden oldsaker, bein og tenner var
 det påfallende mange svovelkis kuler
 og forskeiningen, hvorav en del prøver
 er med tatt. Der lig må merkes en skjolden
 prægt full Tjeld koral - Halysites Halysites

calenularia. Den slags forsteininger er heroppe
 kun funnet i en fjellart som forekommer mellom bygd
 Talangstjern. Hellenes foran indgangen av fjell-
 steden, ser lig i "røisa" i den store tuff, er
 sandstein helt full av en sort forsteininger,
 så kaldt krypspor. Disse heller forekommer kun
 i en forholdsvis smal gang i fjellens nederst
 i Viksburgene - nesten ned med våre Talangstjern.

Røisens midtparti var helt lagt med en slags
 rød sandsteins skiffer *Crataeocrinus* skiffer,
 som nu var gått i oppløsning. Denne skiffer
 forekommer ned i lier ganske langt fra
 tuffen. Dette er altså stein som på grunn
 av utseende og farve har interesse og
 fraktet lange veier op til tuffen.

Den røde skiffer ser ut til delvis å være
 brukt, hvorav de har fremstillet en eller lignende
 farve. F.eks. de 4 stykker "skrivebrett" som lå
 under en rød tulle i utkanten av røisa.

Unnest i "røisa" foreblev også den store,
 hvite parselensartige sann funnet.

Den tuffen går en meget gammel
 nå like brukt gårdsvei. Li nedan er plassen
 hvor tuffen ligger brukt som lønner plass
 for lønner, derfor er mange steiner i
 møren i tidens løp kommet ut fra sin
 oprindelige plass. Li nedan kan de peneste
 steiner være kjørt bort og brukt til mur
 da plassen altså ble bygget.

Ved nøyen prøvestikk i den indgravede løft i det sydøstlige hjørne blev funnet et krybbe. Bunden i denne løft er alm. grå leire. Ved nøyen prøvestikk i jorden uden for kanten i ikke leire påvises.

Et ganske morsomt træk er at det på løften vokser Vil løk *Allium Olusatrum*, Timian *Thymus Chamædrys* og Merian *Origanum vulgare*, altsammen krydderurter, som blev brugt i gammel tid.

Ca 130 m. syd for løften ligger en mindre myr hvori der i en række av år er drevet borstlø til virkning. Herom nu blev det ved Lorus tilkning opdækket en Ravlebrø som har ført til et opkomme ike i Myra. Herom har jeg tidligere sendt inn beretning 14/5 46. Jeg kjendte dengang ikke til opkommet i Myra.

Om forholdene ellers henvises til min forste innberetning om løften i aarg. 1935

Sæusberget 2 juli 1948

Almen

Faren, 31. mars 1950.

Universitetets oldsaksamling,
herr professor Bjørn H o u g e n ,
Frederiksgt. 2,
O s l o .

I styremøte på museet 30. januar i år meddelte en av styremedlemmene, herr Aksel Helmen, Gran, at han hadde levert til oldsaksamlingen de gjenstander han hadde funnet ved utgravningen av hustuftene på Skattum i Gran, men samtidig tatt det forbehold at såfremt Hadeland Folkemuseum ønsket å ha gjenstandene - samt gravningsplanen - oppbevart i sine samlinger, skulde de ha rett til å få dem utlevert.

Museets styre var meget interessert og tok med hjertelig takk imot tilbudet.

Vi tør derfor be om å få gjenstandene og gravningsplanen oversendt såsnart den videnskapelige undersøkelse er avsluttet.

Æ r b ø d i g s t

pr. **Hadeland Folkemuseum**

H. Landes.

Leiv

UNDERSØKELSE AV HUSTJUFTER.
ULSRUD AV SKATTUM, GRAN, OPPLAND.

(Pl. NR. 6583-6622)
i FOTOTEKNIKENS

Foto: Louis Smedstad, 1948

Pl. 6584

Pl. 6586

Pl. 6583

Pl. 6585

PL. 6587

PL. 6593

PL. 6594

PL. 6595

PL. 6600

PL. 6601

PL. 6602

PL. 6603

PL. 6596

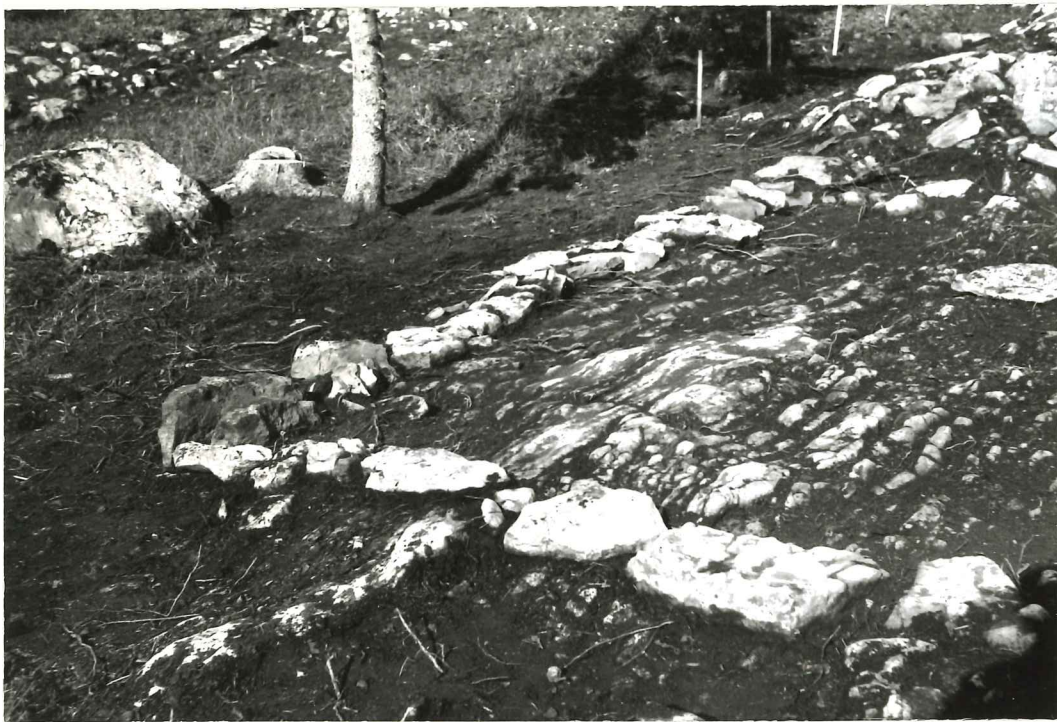
PL. 6597

PL. 6598

PL. 6599

PL. 6610

PL. 6611

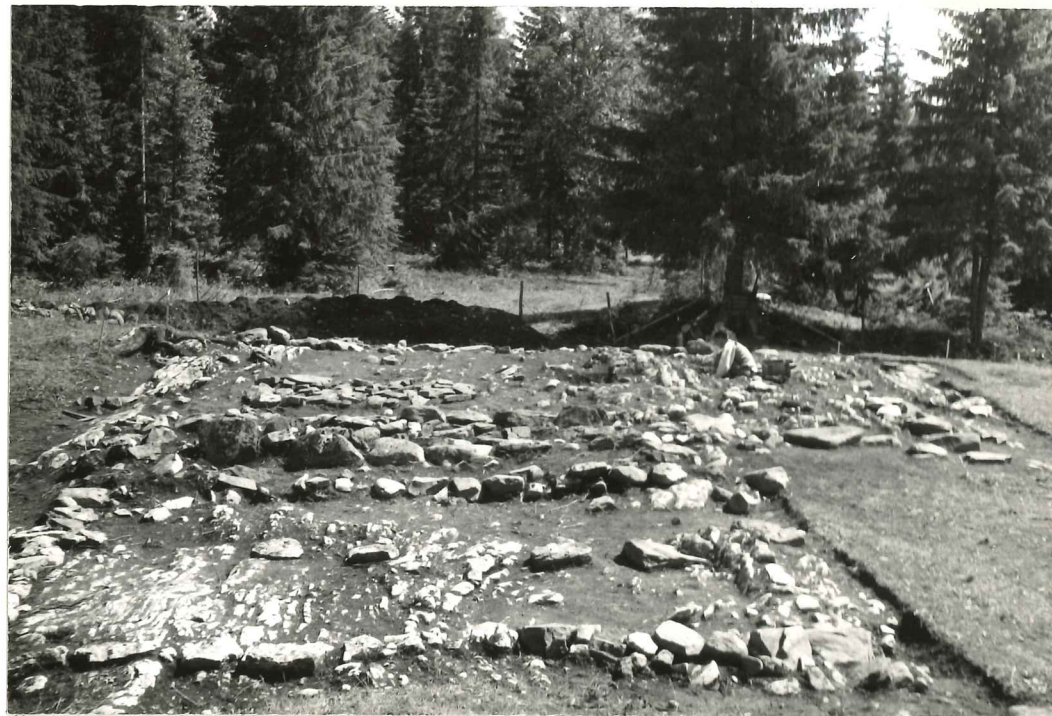
PL. 6612

PL. 6620

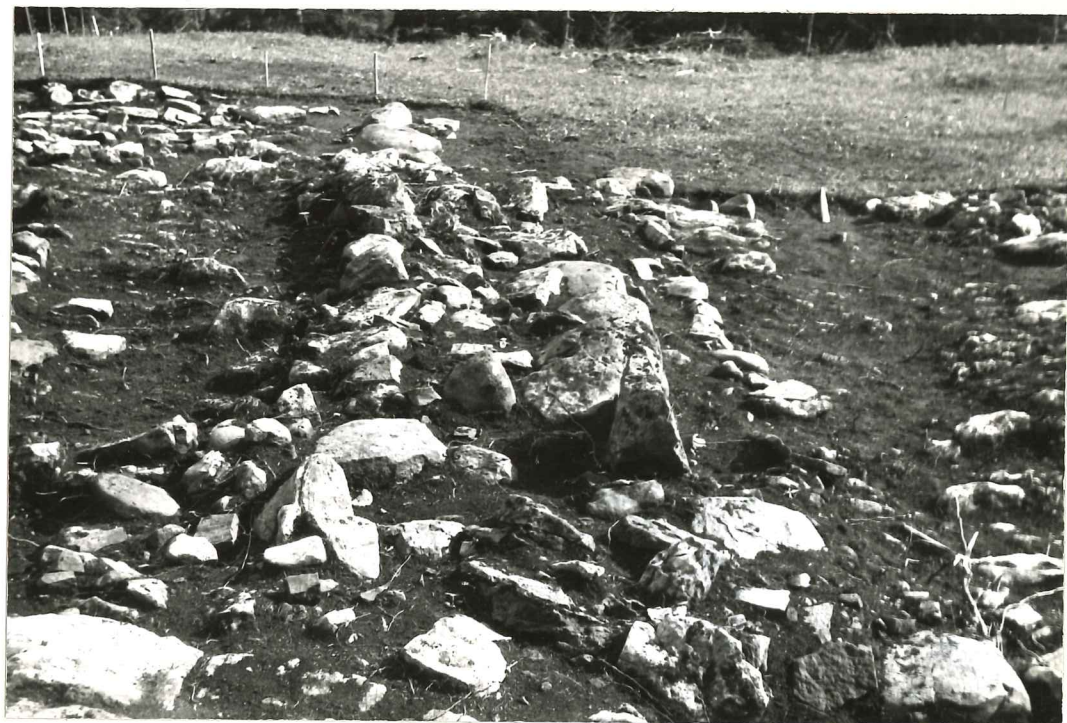
PL. 6604

PL. 6605

PL. 6606

PL. 6608

Pl. 6622

Gårds/bruksnavn 6583-6622	
Fotografier fra undersøkelse av hustufter på Ulsrud av Skattum	
G.nr./br.nr.	
Kommune Gran	Fylke Oppland

Foto L. Smedstad 1948.

Neg.nr.	Tuft nr.	Motiv
6583	III	Stolpehull i nordre forhøyning, fra V.
6583	"	Samme fra S.
6584	I	NØ-hjørnet fra Ø. Dekkellen for hestetenner.
6586-7		Helmen og Mikkelsen under utgravningen.
6593	I	Etter at tre og øvre lag i haugen i NV-hjørnet er fjernet. Fra Ø.
6594	I	Samme fra S.
6595	I	Østre mur fra S.
6596	I	Vestre mur fra S.
6597	II	SV-hjørnet fra V.
6598	II	Inngangen fra S.
6599	I	Hellelagt inngang foran. Ildstedene før utgravn.
6600-01	I	SV-hjørnet fra Ø.
6602	II	SV-hjørnet fra Ø.
6603	I	Innerkant av vestre mur. Tuft II bak.
6604	I	Som 6594.
6605	II og I	Tuftene fra V, med II foran.
6606	I	Hellelagt inngang i S. Ildstedene utgr.
6608	I	Vestre mur fra N.
6610	II	NV-hjørnet fra V.
6611	I	Som 6606.
6612	II	Fra S med inngangen.
6614	I-II	Muren mellom tuftene fra S.
6620	I	Ildstedene I og II fra Ø.
6622 m.fl.	I-II	Oversikt fra S.